

Socialnämnden

Motion- kommunens missbruksverksamhet

Motion den 12 september 2016 av Andreas Falk, Khashayar Farmanbar, Helena Westerling (S).

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut:

Kommunfullmäktige noterar att det redan pågår ett arbete som uppfyller intensionerna bakom föreslagen i motionen. Motionen är med detta färdigbehandlad.

Sammanfattning

Arbete med brukarinflytande är en del i överenskommelsen ”samverkan kring personer med missbruk/beroende” mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län. Socialnämnden har föreslagit kommunfullmäktige att anta den. Överenskommelsen inkluderar brukarinflytande som en del av de strukturer och ansvar för samverkan som Nacka kommun då åtar sig. Den sociala omsorgsprocessen kommer att se över vilka generella förutsättningar för brukarinflytande som finns, hur inflytandet kan stärkas samt se över behovet av en strategi.

Förslagen i motionen

- Att genomföra en brukarstyrd brukarrevision av missbruksverksamheten i Nacka kommun som en metod för att öka inflytandet för brukare.
- Att resultaten analyseras, sprid och används till förbättringar av verksamheten i dialog med brukarrepresentanter och brukarråd.

Sociala kvalitetsenhetens utredning

Brukarinflytande är enligt Socialstyrelsen ett samlingsnamn för insatser och aktiviteter som syftar till att stärka vård och omsorgstagares inflytande. Det kan finnas på flera nivåer. Brukarinflytande på individnivå, verksamhetsnivå och systemnivå och dessa påverkar varandra. Stärkt inflytande på en nivå kan öka förutsättningarna för inflytande på de andra nivåerna.

- Individuell medverkan eller individuellt inflytande handlar till exempel om den enskildes möjlighet att påverka sin livssituation och den vård och den sociala stöd som han eller hon får, det vill säga delaktighet.
- Medverkan eller inflytande på verksamhetsnivå innebär möjlighet till medverkan i utveckling och beslut inom en viss verksamhet.
- Medverkan och inflytande på organisations- eller systemnivå innebär till exempel politiskt inflytande eller medverkan när det gäller att ta fram program eller olika typer av riktlinjer.

Kravet på brukarinflytande som växt fram under senare år gäller också barn och ungdomar som får insatser från socialtjänsten. Det kan uttryckas som att socialtjänsten väntas gå från att arbeta för barnet till att arbeta med barnet för att kunna uppnå det bästa för just det barnet. Med utgångspunkt från barnkonventionen men också från forskning där barn i samhällsvård intervjuats brukar följande skäl framföras för barns delaktighet i beslut som rör dem. Dessa argument är också generellt användbara för att motivera brukarinflytande.

- Etiska skäl. Delaktighet reducerar maktobalansen mellan barn och vuxna och de negativa följderna av denna.
- Filosofiska skäl. Om man värdesätter barns välfärd och intressen så måste man också värdesätta deras synpunkter och röst.
- Pragmatiska skäl. Om man blir lyssnad på och får sina synpunkter genuint beaktade blir planer bättre och mer hållbara.
- Terapeutiska skäl. Om barn involveras i att påverka sitt eget öde underlättar det deras egen återhämtning från svårigheter, ökar självkänslan och den egna kompetensen.

Socialnämnden beslutade i september 2016 att föreslå kommunfullmäktige att anta en överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län ”Samverkan kring personer med missbruk/beroende”. I överenskommelsen föreslås en rad olika aktiviteter som kommunen åtar sig. En del av dessa är strukturer och ansvar för samverkan. I denna del lyfts frågan om brukarinflytande på verksamhets- och systemnivå. Överenskommelsen konstaterar att det krävs ett antal grundläggande förutsättningar för ett stärkt brukarinflytande på verksamhets och systemnivå. Dessa är:

- Kunskap om olika grupper av brukare och hur man når dem.
- Bemötande och helhetssyn. Här kan även ingå att analysera maktrelationer och attityder.
- Ett tydligt mandat från verksamhetsledningen samt en klarhet i vilka frågor man ska samarbeta kring samt vad målet med samverkan är.
- Resurser i form av tid, pengar och administrativt stöd. Ersättning till representanter för deltagare eller deras föreningar är en viktig markering att arbetet är betydelsefullt.
- Rutiner för samarbetet samt hur de synpunkter som kommer fram tas om hand och följs upp.
- Långsiktighet och uthållighet genom planering, genomförande och uppföljning.
- Utbildning. Personal kan behöva utbildning i hur det är att leva med en funktionsnedsättning, psykisk ohälsa, missbruks- och beroendeproblematik likväl som brukarrepresentanterna kan behöva utbildning om arbets- och beslutsprocesser i de aktuella verksamheterna.

I överenskommelsen konstateras att det finns många sätt att arbeta med brukarinflytande såsom brukarråd, referensgrupper, brukarforum, brukarrevisorer och särskilda funktioner/tjänster. Dessutom visar överenskommelsen att hänsyn behöver tas till lokala förutsättningar hos de föreningar som är aktuella i området samt i de verksamheter som arbetet gäller. Om det inte finns aktuella föreningar att samarbeta med i närområdet kan en möjlig väg vara att gå ihop delregionalt alternativt att använda sig av regionala eller nationella sammanslutningar.

Brukarstyrda brukarrevisorer har genomförts i en del kommuner i landet under de senaste åren. Socialstyrelsens öppna jämförelser för 2016 visar att det är få kommuner som arbetar med detta. 14 procent av kommunerna har genomfört en sådan brukarrevison. Lyckade brukarrevisorer förutsätter som motionärerna säger en rad grundläggande förutsättningar vilket även ovan nämnda överenskommelse visar.

Sociala kvalitetshetens bedömning

Brukarinflytande är en viktig fråga för att sociala omsorgsprocessen ska kunna leva upp till Nacka kommun vision ”öppenhet och mångfald” och kommunens grundläggande värdering ”förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga samt för deras vilja att ta ansvar”. Dessutom är det viktigt för socialnämnden mål ”delaktiga kunder och brukare”. Brukarinflytande är också en del av en evidensbaserad praktik.

Ovan nämnda överenskommelse beskriver på ett bra sätt grundläggande förutsättning för brukarinflytande på verksamhets- och systemnivå. Dessa förutsättningar behövs också inom sociala omsorgsprocessen i Nacka kommun.

Socialnämnden kommer att se över vilka förutsättningar för brukarinflytande som finns i Nacka och se över hur brukarinflytande på de tre nivåerna kan genomföras. Brukarstyrd brukarrevison kan vara ett sätt att arbeta med brukarinflytande inom exempelvis missbruks- och beroendevården.

Nacka har en mängd olika utförare av sociala insatser. För många av dem är redan brukarinflytande en del av deras systematiska kvalitetsarbete för att förbättra verksamheterna. För andra utförare kvarstår ett arbete innan brukarinflytande är en självklar del av kvalitetsarbetet.

Arbetet med att undersöka Nackas förutsättningar för att förstärka brukarinflytandet och ta fram en strategi för ett sådant arbete är viktigt för att Nacka ska kunna leva upp till de åtagande som överenskommelsen ”samverkan kring personer med missbruk/beroende” medför.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

För att brukarinflytande på verksamhets- och systemnivå ska kunna genomföras behövs resurser i form av tid, pengar och administrativt stöd.

Konsekvenser för barn

Brukarinflytande omfattar även inflytande för barn. En viktig del är att utreda hur det kan ske på bästa sätt i Nacka. Konsekvenser för barn kan bli stora då vi veta att socialtjänsten generellt i låg omfattning väger in barnens synpunkter i sitt arbete med att förbättra verksamheter.

Bilaga

KFKS 2016/760-1 Motion – Kommunens missbruksverksamhet.

Lina Blombergsson
Enhetschef
Sociala kvalitetsenheten

Kristina Östergren
Gruppchef
Sociala kvalitetsenheten